

**UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW**

**STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL**

YEAR 2019, ISSUE NUMBER 8

**GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF LAW**

ISSN 2545-4021

**STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL**

ISSUE 8

VOLUME VIII

YEAR 2019

**STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP**

**Year 2019, Issue Number 8
ISSN 2545-4021**

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D
prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D
Risto Kostrunanov, LL.M
prof. Jovan Ananiev, Ph.D
prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhii

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Associate professor at the Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Associate professor at Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Associate professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglova,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria;
Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria

Giorgia Bevilacqua

National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for
Development "", Italy

Nives Mazur Kumrić

Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Iskren Ivanov

Senior Lecturer at Sofia University "St. Kliment Ohridski"

Editorial Staff

Ass. Prof. Elena Maksimova, Ph. D
Teaching assistant Natasha Doneva, LL.M

Editor in chief

Ass. Prof. Elena Maksimova, Ph. D

Language editor

Vesna Ristova
(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul."Krstev Misirkov" 10-A PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
Republic of Macedonia

СОДРЖИНА

ГАЗЕПОВА Вероника

ОБЛИЦИ НА ОРГАНИЗИРАН КРИМИНАЛ 3

ГЛИГОРОВ Илија

УЛОГАТА НА ИНСТИТУТОТ НА ЗАБЛУДА ВО МАКЕДОНСКОТО КРИВИЧНО
ЗАКОНОДАВСТВО 23

ЃУРЃАЈ Никола

НАЦИЈАТА И НАЦИОНАЛИЗМОТ ВО АЛБАНИЈА 33

ДЕМИРОВА Сибел

МАКЕДОНСКАТА ДИПЛОМАТИЈА ОД СОЗДАВАЊЕТО НА Р. МАКЕДОНИЈА од 1991 до
2016 година..... 43

ТАЧЕВСКА Снежана

УЛОГАТА НА ЦЕНТАРОТ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАБОТИ ВО ПОСТАПКАТА СПРЕМА
ДЕЦА 59

ЦВЕТАНОВ Павле

ПРАВНИ АСПЕКТИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ФРАНШИЗИНГ 69

ЦАБИРСКА Марија

НОВИОТ ЈАВЕН МЕНАЏМЕНТ ВО ФОНДОТ НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО
ОСИГУРУВАЊЕ..... 79

НАЦИЈАТА И НАЦИОНАЛИЗМОТ ВО АЛБАНИЈА

ВОВЕД

Албанскиот национализам во голема мера е проучуван со преглед на состојбата на теориски дискусии за национализмот со фокус само на хронолошките наративи кои имаат тенденција да се реплицираат себеси. Оваа семинарска ги опфаќа модерностичките теории за национализмот со цел да се објасни појавата на албанскиот национализам и нејзината консолидација во периодот по прогласувањето на независност во 1912 година, а под покровителство на албанската национална држава. Така најдобро се преиспитуваат разбирањата, кои досега ја поткрепуваат албанската историографија и кои се здобиле како такви со правен статус во популарната култура. Се смета дека албанскиот национализам може подобро да се сфати во рамките на една поширока структурна рамка која ги ограничува и овозможува политичките елити да конструираат албанска нација.

Историска ретроспектива

Албанија била првата национална држава со муслиманско мнозинство која „испливала“ на површината во Европа во 1912 година. Оваа структурна компонента заедно со големата политичка моќ/ривалство што се случиле во регионот по 1878 година (решавање на Источното прашање по Руско-отоманската војна) и реорганизацијата, а подоцна и распаѓањето на Отоманската Империја, ги дефинирала главните контури на развојот на албанскиот национализам и соодветното градење албанска нација. Имајќи предвид дека национализмот во неиндустриските општества се смета за тежок случај за објаснување од перспектива на модерностичките теории за национализмот, Албанија не е така добро разбран и контраверзен случај, иако има разбирање и објаснување за ваквата природа на национализмот.

Објаснувањето за појавата на балканскиот национализам и албанскиот национализам, генерално се гледа од посебна перспектива нагласувајќи ги посебните норми, вредности, културата и етничкиот идентитет на Албанците. Тоа им овозможило, овие идеи да бидат ефективни и да се сметаат за најважни прашања за опстанокот на националната држава. Само кратко време постоела идејата дека културните фактори или структури ги исцрпуваат разбирањата за појавата и развојот на албанскиот национализам.

Теоретско основање на национализмот во Албанија

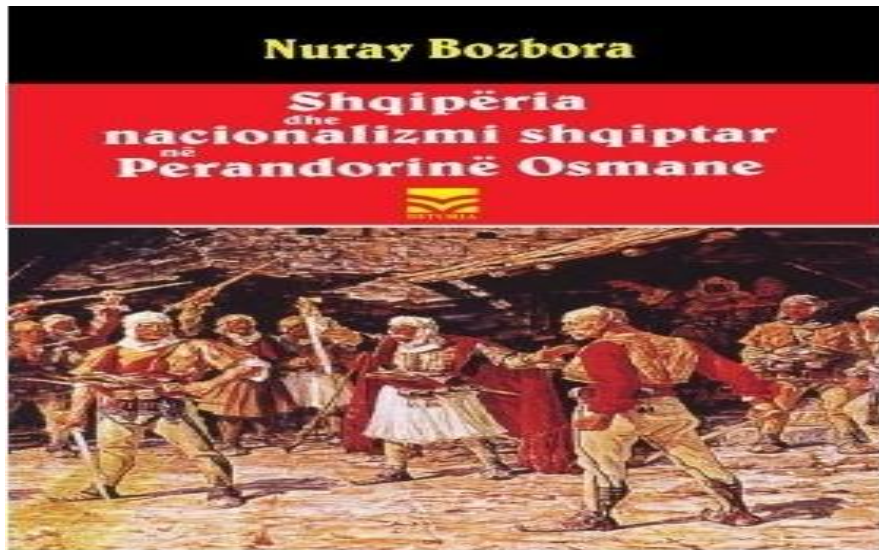
Некои автори тврдат дека албанскиот национализам има свое потекло во поинаков историски концепт кој не произлегол од антиосманската борба и наместо тоа, датира од Источната криза (1978) и заканата од територијална поделба меѓу Србите и Грците. Други автори сметаат дека албанскиот национализам претходно се појавил како општествено реформско движење кое се претворило во геополитички одговор на настаните од 1878 година, реагирајќи против политиката на отоманската власт и оние на ривалските балкански национализми.

Конкуренцијата со соседите за оспорените области ги принудила Албанците да го направат својот случај за националност и да бараат поддршка од европските сили. Некои научници не се согласуваат со ставот дека албанскиот национализам се појавил од 1878 година или тврделе дека парадигмата за поставување на специфичен почетен датум е погрешна. Иако, овие настани се сметаат за клучен момент што довел до политизација на албанското национално движење и појавувањето на митови кои станале дел од митологијата на албанскиот национализам, кој во денешно време е изразен во рамките на албанската колективна култура и меморија.

Овој историски контекст, исто така, го направил албанското национално движење дефанзивно во изгледите бидејќи националистите барале национална афирмација и да се спротивстават на она што тие го сметале за ерозија на националните чувства. Може да се тврди дека национализмот на Балканот се развивал под неколку меѓусебно поврзани (политички, социјални и културни) структурни услови.

1. Прво, се развил во отсуство на буржоаско-секуларно општество.
2. Второ, балканските националисти биле владејачка класа на странско/етничко потекло.

3. Трето, балканскиот национализам бил примарен извор на фолклорна и религиозна традиција. Религиозната мрежа била одиграна преку „печатење на капитализмот“ што помогнало во ширењето на национализмот со обезбедување на потребната инфраструктура преку која можела да биде широко споделена. Со други зборови, балканскиот национализам, иако во секуларна идеологија, во принцип морал да се интегрира религиска традиција во обид да формира национално единство на општество на селани и племиња. Така, организираната религија станала важен апарат во изградба на нови нации (со исклучок на албанскиот национализам).
4. Четврто, балканскиот национализам се појавил како феномен на политичка/културна елита, основно ограничено со писмени кругови кои биле многу тесни. Поради слабата секуларна образовна мрежа во Отоманската Империја, истражувањето на културата и јазикот на етничките групи било спроведено надвор од границите на Отоманската Империја од француски, британски и германски научници и првенствено од страна на христијанските припадници на етничките групи кои би можеле да бидат во контакт со овие дела и биле повеќе отворени за влијанието на идеите од просветителството и романтизмот, а со тоа и нивното разбирање на етничките групи.
5. Петто, балканскиот национализам се дефинирал особено во борбата за независност од Османлиската Империја со што се градел Отоман како анти теза на она што тие сакале да биде. Националната слобода од самиот почеток имала приоритет над индивидуалните слободи.
6. Шесто, постоењето на „милетскиот систем“, им овозможил на балканските националисти да го овековечат овој концепт наследен од Отоманската Империја, за нивните соодветни иредентистички/националистички цели, да се хомогенизираат различни етнички групи кои ја делеле истата верска припадност.
7. Седмо, балканските национализми изградиле виртуелна или метафизичка слика на националните граници со дефинирање во согласност со големата политика на моќта во ова време, па оттука постоењето на „поголемите“ национални проекти станало широко распространето на Балканот.

Книга од Нурау Бозбора, Албанија и албанскиот национализам во Отоманската Империја

Современи аспекти на албанскиот национализам

Уште самото основање на Албанија беше под знакот на поделба на областите населени со Албанци. Кога пред сто години силите-победнички во Првата балканска војна започнаа со поделба на регионите освоени од Османлиското Царство, Албанците на 28 ноември 1912 година во пристанишниот град Валона прогласија независна држава. Прогласувањето независност на Албанија не беше резултат на долго планирање на албанското национално движење.

Распаѓањето на османлиската власт и фактот дека српските, црногорските и грчките трупи многу бргу продреа во областите населени со Албанци „ги принудија на дејствување тогашните големи сили, посебно Австро-Унгарија и Италија“. Тие беа загрижени, дека Србија, близок сојузник на Русија, би можела да ја прошири својата територија сè до Јадранско Море и оти со тоа би можел да се помести балансот на моќ во регионот. Големите сили ја признаа Албанија во нејзините денешни граници, на конференцијата во Лондон во 1913 година.

Албанскиот национализам бил прва идеја на албански интелектуалци кои живееле надвор од албанските територии, особено на Западот и во некои од политичките и економските центри на Отоманската Империја како Јанина и Истанбул. Се тврдело дека на почетокот инспирацијата за албанскиот национализам доаѓала од европското просветителство и различните дела на западните научници, патници, поети итн. Понатамошното влијание било врз изградбата на албански национален идентитет бидејќи бил забележан фактот дека Албанците имале специфичен јазик и култура различни од

другите народи на Балканот. Овој период бил прославуван во историографијата како „албанско национално будење“.

Анализа на албанскиот национализам од гледна точка на модернистичките теории за национализмот, кои ја нагласуваат социоекономската и политичка структура и услови, поврзани со нив во објаснувањето на појавата на национализмот и градењето на нациите, го открива процесот на изградба на албанскиот идентитет како производ на контроверзните политички елити, интереси, борба за независност, социјален инженеринг и големото можно ривалство во постоечките политички, социјални и културни услови.

Така, спротивно на сметките и верувањата пронајдени во албанската историографија која се однесува на албанскиот национализмот како директен производ на специфичниот културен и етнички идентитет на Албанците опишан во есенцијалистичките термини или како кулминација на нивната постојана борба за ослободување, се тврдело дека албанскиот национализам може подобро да се разбере и објасни во еден поширок контекст кој ја надминува албанската „исклучителност“. Албанскиот национализам се развил како одраз на новата „средна класа“ на албанските територии кон крајот на османлиското општество.

Со нагласување на структурната сличност на албанскиот и балканскиот национализам, се признава разликоста на албанскиот национализам што произлегува од отсуство на претходен политички центар, од отсуство на верско единство со исклучување на религијата од албанскиот национален идентитет.

Во октомври 1998 година, Албанската академија на науките објавува „Платформа за решавање на албанското национално прашање“. Таа е, според воведното објаснување, официјален производ на Албанската академија на науките, која е „загрижена не само за статусот на Косово, туку и за иднината на целата албанска нација“.

Нацртот на Платформата првично бил дискутиран на Собранието на Академијата, па потоа во него биле вградени забелешките и сугестиите на албански интелектуалци од Албанија, од Косово и од Македонија, за најпосле да биде усвоена од Собранието на Академијата. Замислата на Академијата била, наводно, да организира Национално собрание, со учество на интелектуалци од сите албански етнички простори и од дијаспората, за да ја усвојат и потоа „да се обидат сите заедно да ја остварат“¹.

Тоа е, всушност, навестување на разврската на косовското прашање, но и на настаните што следуваа во Србија и во Македонија. Од сиот текст на Платформата е очебиен фактот на синхронизираноста на албанскиот етно-радикализам во балканскиот простор, но и во странство, вклучувајќи ги албанските лобисти во Европа и во САД.

---

¹ Од „Платформа за решавање на 7 национални прашања“, издадена од Албанската академија на науките, Тирана, 1998.

Платформата на Албанската академија е повторување и обновување на романтизмот за Голема Албанија од времето на Призренската лига.

Сепак, во однос на програмата на Призренската лига од 1878 година, во анализата треба да се оддели нејзиниот национално-еманципаторски и ослободителен карактер од нејзиниот големо-албански и експанзионистички карактер.

Пет години по објавувањето на Платформата (2003), во излагање во Центарот Вудро Вилсон во Вашингтон, амбасадорот Герт Аренс (прво специјален претставник на Претседателството на ЕУ во Македонија, а потем претставник на ОБСЕ во Албанија), ќе рече дека денес Голема Албанија во основа значи унификација на самата Албанија со Косово, и дека никој од водечките политичари во Албанија, Косово и каде и да е, не е за тоа бидејќи тоа секако ја оддалечува Албанија од евро-атлантските структури.

Но, ќе потврди Аренс, тоа не значи дека идејата за Голема Албанија е мртва засекогаш. Кога започна југословенската криза, најмногу од албанските говорници сè уште, главно, невино врева за тоа.

Во октомври 1998 година Академијата на науките на Албанија во „Платформата за решавање на Албанското национално прашање,” утврди дека еднаш кога Албанците ќе бидат во ЕУ, границите ќе станат неважни. „Секако, прашање е, што ќе се случи ако нивната интеграција во Европа не се оствари” (Ahrens, 2003, с.133). Неполна година по објавувањето на Платформата, започна т.н. Косовска криза, три години по неа, започна воениот конфликт во Македонија кој се водеше под плаштот на борба за човековите права на Албанците во државата.

На крајот на текстот, макар што тој се однесува стратешки на сиот „албански национално-територијален проблем”, никој и никаде не го оспорил или демантирал или критикувал. Западната јавност и политика, со сиот свој либерализам, вклучувајќи го и технолошкиот веб-либерализам, со исклучок на поединци како Герт Аренс, ниту ги забележаа изливите на национализмот, ниту ги осудија.

Сонот за обединување на Косово и Албанија доби нов полет по прогласувањето на независноста на Косово во февруари 2008 година. Националистичкото движење „Самоопределување“ е застапено во косовскиот парламент како трета сила по големина.

„Националното обединување на Косово и Албанија е неоспорно право на Албанците, зашто во текот на историјата биле неправедно разделени“, аргументира Глаук Конуфца, еден од водечките политичари на „Самоопределување“, и се повикува на 100-годишната историја на албанската самостојност. Неговата партија стреми кон референдум за обединување, но досега нејзините предлози се без успех во косовскиот парламент.

Движењето „Самоопределување“, меѓутоа, во никој случај не е осамено во своите планови. Во Албанија слични цели следи партијата „Црвено-црна алијанса“, основана во 2012 година. Истовремено во другите области населени со Албанци во соседните држави, како Македонија и Црна Гора и јужна Србија, има националистички групации, кои албанското знаме со црниот двоглав орел на црвена основа го гледаат како свое национално знаме и на кои им е помило порано, отколку подоцна да ѝ се приклучат на вистинската татковина.

На Косово повеќепати имаше залудни обиди за добивање статус на република во поранешна Југославија. Но дури на крајот на 90-те години од минатиот век, кога Југославија веќе беше распадната, на Албанците им успеа со војна да се изборат за независност од Србија. Со прогласувањето на независноста во 2008 година косовските Албанци ја основаа досега најмладата држава во Европа.

Сега има две албански држави и повеќе региони во соседните земји, во кои Албанците се мнозинско население - за националистите, кои сонуваат за заедничка држава на сите Албанци, поради тоа сè уште не е завршен националниот проект. Особено во Македонија и во јужна Србија секогаш одново доаѓа до тензии меѓу различните етнички групи и одвреме-навреме и до насилни инциденти.

Крешник Спахиу, претседателот на националистичката партија Алеанца на Црвено Црните во Албанија, од Поградец на 21 април 2013 година упати закана до Македонците во Мала Преспа дека штом дојдат на власт повторно ќе ги вратат албанските имиња во Мала Преспа.

„На собирот во Поградец на 21 април 2013 година, Крешник Спахиу предложи една идеја за еден предлог-закон за албанските и странските топонимии на собирот се обратив со едно прашање до сите граѓани во Поградец, што значање има името Поградец и ниту еден од нив не го знаеше одговорот името на градот е Македонски топоним. Ние тој ден дојдовме со ветување дека ќе ги албанизираме имињата на нашите села и градови и ова ние ќе го направиме без компромис, не копирајќи никој, не правејќи ниту политички пазар. Но за жал, денеска во пресрет на парламентарните избори од 23 јуни, 2013 година

на место на албанизирањето се случува спротивното за неколку стотици гласови, албанските имиња од Лиќенас да стани (Пустец) и во другите села. Ние доаѓаме со ветување дека не ги сакаме нивните гласови, но албанските имиња ќе ги вратиме во Лиќенас (Пустец) и сите други села затоа што се етнички албански територии. За овие причини овој прословенски и прогрчки клан ние треба да го остраниме за да им донесиме на Албанците еден цел Црвено-црн парламент“ - изјави Крешник Спахиу.²

Историчарот Оливер Шмит, меѓутоа, оптимистички истакнува дека и покрај емоционалните дебати досега нема никакви конкретни планови за создавање една таква нова држава.

„Дебата што ги задоволува интелектуалните претензии и води сметка за уставно-правните аспекти досега не е водена“, вели Шмит. Зашто поместувањето на границите во регионот би можело да предизвика цела редица случувања што не може да се контролираат - бурето барут Балкан би можело повторно да експлодира.³

Свеста за припадност на етничката група е присутна, што може да се види во тоа дека јубилејот на основањето на албанската држава се слави не само во Албанија, туку насекаде каде што живеат Албанци.

² Според изјавата на Крешник Спахиу дадено во собир во Поградец на 21 април 2013 година.

³ Според Оливер Шмит професор по историја на Југоисточна Европа на Универзитетот во Виена, член на Австриската академија на науки.

Затоа со големо единство највлијателните албански политичари во регионот истакнуваат дека само со интеграцијата на сите балкански земји во ЕУ, ќе биде остварен сонот за живот на сите Албанци во една држава.

ЗАКЛУЧОК

Албанскиот национализам е група на националистички идеи и концепти меѓу Албанците формиран во периодот на Отоманската Империја, а особено се поврзува со создадениот мит за непобедливост на Скендербег, кој станал национален херој и симбол на албанскиот непокор.

Потоа во 19-тиот век, продолжувал развојот, но и модифицирањето на албанската нација, но и национализам најзабележителни во времето на националното будење кај народот. Терминот национализам, исто така, неретко се поврзува со асоцијацијата на слични концепти на албански идеи за формирање на Голема Албанија.

Делови од овие идеологии се прифатени за време на постоењето на Албанската Социјалистичка Народна Република, при што повеќе се фокусира на континуитетот на илирско-албанска идеја.

За време на комунистичкиот режим на диктаторот Евнер Хоџа, историчарите и археолозите биле ангажирани во истражувања со цел да ја најдат врската меѓу Илирите и Албанците.

Основните вредности на албанската национална преродба, останале и во периодот додека идеологијата била развиена во социјалистича Албанија, делумно присутна и во Косово. Албанскиот национализам придава големо значење на можноста за пруството на Илирите во албанската етногенеза, но не се откажале и од идејата дека се потомци на Пелазгите и Етрурците, и Епирите кои имале пелазгиско потекло.

Овие идеи формирале сознание за постоење на национален мит, кој овозможил создавање на независна држава во почетокот на 20-тиот век, а потоа и самоопределување.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

"Platforma për Zgjidhjen e 7 Pyetjeve Kombëtare", botuar nga Akademia Shqiptare e Shkencave, Tiranë, 1998.

Enver Hoxha, Laying the foundations of the new Albania, London.

The Balkans - a post-communist history by Robert Bideleux & Ian Jeffries, Routledge, 2007.

Nuray Bozbora, Shqipëria dhe nacionalizmi shqiptar në Perandorinë Osmane.

Oliver Schmitt professor of South-East European history at Vienna University, member of the Austrian Academy of Sciences.